

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

25. listopadu 2021 *

„Řízení o předběžné otázce – Soudní spolupráce v občanskoprávních věcech – Nařízení (ES) č. 2201/2003 – Příslušnost rozhodovat o návrhu na rozvod – Článek 3 odst. 1 písm. a) – Pojem „obvyklé bydliště“ navrhovatele“

Ve věci C-289/20,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím cour d'appel de Paris (odvolací soud v Paříži, Francie) ze dne 13. února 2020, došlým Soudnímu dvoru dne 30. června 2020, v řízení

IB

proti

FA,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení A. Prechal, předsedkyně druhého senátu vykonávající funkci předsedkyně třetího senátu, J. Passer, F. Biltgen, L. S. Rossi (zpravodajka) a N. Wahl, soudci,

generální advokát: M. Campos Sánchez-Bordona,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za IB F. Ingoldem a E. Ravinem, avocats,
- za FA A. Boichém, avocat,
- za francouzskou vládu E. de Moustier, T. Stehelinem a D. Duboisem, jakož i A. Daniel, jako zmocněnci,
- za německou vládu J. Möllerem, M. Hellmannem a U. Bartlem, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: francouzština.

- za Irsko M. Browne, A. Joycem a J. Quaney, jako zmocněnci,
- za portugalskou vládu L. Inez Fernandesem, jakož i S. Duarte Afonso, P. Barros da Costa a L. Medeiros, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi původně M. Heller, jakož i W. Wilsem a M. Wilderspinem, poté M. Heller a W. Wilsem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 8. července 2021,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. 2003, L 338, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 243).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi manželi IB a FA týkajícího se návrhu na zrušení jejich manželství.

Právní rámec

Nařízení (ES) č. 1347/2000

- 3 Body 4, 8 a 12 odůvodnění nařízení Rady (ES) č. 1347/2000 ze dne 29. května 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti obou manželů k dětem (Úř. věst. 2000, L 160 s. 19; Zvl. vyd. 19/01, s. 209), které bylo ode dne 1. března 2005 zrušeno nařízením č. 2201/2003, uváděly:

„(4) Některé rozdíly mezi některými vnitrostátními předpisy, kterými se řídí příslušnost a uznávání, omezují volný pohyb osob a řádné fungování vnitřního trhu. Existují tedy důvody pro přijetí předpisů, které by sjednotily kolizní pravidla pro určení příslušnosti ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti k dětem, zjednodušily formality, a tak urychlily automatické uznávání a výkon rozhodnutí.

[...]

- (8) Opatření stanovená tímto nařízením by měla být důsledná a jednotná, aby umožnila osobám co nejširší pohyb. [...]

[...]

- (12) Skutečnosti rozhodné pro určení příslušnosti stanovené v tomto nařízení jsou založeny na pravidle, že musí existovat skutečné pouto mezi dotyčnou osobou a příslušným členským státem. Rozhodnutí zahrnout určité skutečnosti rozhodné pro určení příslušnosti odpovídá tomu, že tato kritéria existují v rámci různých vnitrostátních právních systémů a jsou přijímána ostatními členskými státy.“

Nařízení č. 2201/2003

- 4 Bod 1 odůvodnění nařízení č. 2201/2003 uvádí:

„Evropské společenství si stanovilo za cíl vytvořit prostor svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém je zajištěn volný pohyb osob. Proto přijímá Společenství mimo jiné opatření týkající se soudní spolupráce v občanskoprávních věcech, která jsou nezbytná k řádnému fungování vnitřního trhu.“

- 5 Článek 1 nařízení č. 2201/2003, nadepsaný „Oblast působnosti“, v odst. 1 stanoví:

„Toto nařízení se bez ohledu na druh soudu vztahuje na občanskoprávní věci týkající se

a) rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné;

[...]“

- 6 Článek 3 tohoto nařízení, nadepsaný „Obecná příslušnost“, stanoví:

„1. Ve věcech týkajících se rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné jsou příslušné soudy toho členského státu:

a) na jehož území

- mají manželé obvyklé bydliště nebo
- měli manželé poslední společné obvyklé bydliště, pokud zde jeden z nich ještě bydlí, nebo
- má odpůrce bydliště nebo
- v případě společného návrhu na zahájení řízení má alespoň jeden z manželů obvyklé bydliště nebo
- má navrhovatel obvyklé bydliště, v němž bydlel nejméně jeden rok bezprostředně před podáním návrhu na zahájení řízení, nebo
- má navrhovatel obvyklé bydliště, v němž bydlel nejméně šest měsíců bezprostředně před podáním návrhu na zahájení řízení, a zároveň je buď státním příslušníkem tohoto členského státu, nebo, v případě Spojeného království [Velké Británie a Severního Irska] a Irska, zde má ‚domicil‘;

b) jehož státními příslušníky jsou oba manželé nebo, v případě Spojeného království a Irska, se jedná o zemi ‚domicilu‘ obou manželů.

2. Pro účely tohoto nařízení se pojem ‚domicil‘ vykládá podle právních řádů Spojeného království a Irska.“

- 7 Článek 6 uvedeného nařízení, nadepsaný „Výlučná povaha příslušnosti podle článků 3, 4 a 5“, stanoví:

„Manžel, který

a) má obvyklé bydliště na území některého členského státu nebo

b) je státním příslušníkem některého členského státu nebo, v případě Spojeného království a Irska, má v některém z těchto států ‚domicil‘,

může být v jiném členském státě žalován pouze podle článků 3, 4 a 5.“

- 8 Článek 19 téhož nařízení, nadepsaný „Překážka litispendence a závislé žaloby“, v odst. 1 stanoví:

„Je-li u soudů různých členských států zahájeno mezi týmiž stranami řízení ve věci rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné, přeruší soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, bez návrhu řízení až do doby, než se určí příslušnost soudu, který řízení zahájil jako první.“

- 9 Článek 66 nařízení č. 2201/2003, nadepsaný „Členské státy se dvěma nebo více právními systémy“, zní takto:

„S ohledem na členský stát, ve kterém platí v různých územních celcích dva nebo více právních systémů nebo souborů pravidel upravujících věci, na něž se vztahuje toto nařízení,

a) se odkazem na obvyklé bydliště v tomto členském státě rozumí bydliště v územním celku;

[...]“

Nařízení (ES) č. 4/2009

- 10 Článek 3 nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (Úř. věst. 2009, L 7, s. 1) stanoví:

„K rozhodování ve věcech vyživovacích povinností je v členských státech příslušný

[...]

c) soud, který je podle práva místa soudu příslušný pro řízení o osobním stavu, souvisí-li záležitost vztahující se k vyživovacím povinnostem s tímto řízením, ledaže je tato příslušnost odvozena výlučně ze státní příslušnosti jedné ze stran, [...]

[...]“

Nařízení (EU) 2016/1103

- 11 Body 15 a 49 odůvodnění nařízení Rady (EU) 2016/1103 ze dne 24. června 2016 provádějícího posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství (Úř. věst. 2016, L 183, s. 1) znějí následovně:

„(15) S cílem poskytnout sezdáným párům právní jistotu ohledně jejich majetku a nabídnout jim určitou předvídatelnost by všechna pravidla použitelná pro majetkové poměry v manželství měla být upravena v jediném nástroji.

[...]

(49) Nedojde-li k volbě rozhodného práva, mělo by toto nařízení v zájmu zajištění souladu mezi předvídatelností a požadavkem právní jistoty na jedné straně a ohledem na skutečnou životní situaci páru na straně druhé zavést harmonizované kolizní normy na základě stupnice hraničních určovatелů, jež umožní určit právo rozhodné pro celý majetek manželů. Prvním kritériem by tak mělo být první společný obvyklý pobyt manželů krátce po uzavření manželství a druhým právo státu, jehož státní příslušnost měli oba manželé v době uzavření manželství. [...]“

- 12 Článek 5 odst. 1 uvedeného nařízení stanoví:

„Aniž je dotčen odstavec 2, pokud je u soudu některého členského státu zahájeno řízení za účelem rozhodnutí o žádosti o rozvod, rozluku nebo prohlášení manželství za neplatné podle nařízení (ES) č. 2201/2003, jsou soudy tohoto státu příslušné rozhodovat ve věcech majetkových poměrů v manželství ve vztahu k této žádosti.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 13 IB, francouzský státní příslušník, a FA, jeho manželka irské státní příslušnosti, uzavřeli v roce 1994 v Bray (Irsko) manželství. Měli tři děti, které jsou již zletilé.
- 14 Dne 28. prosince 2018 podal IB návrh na rozvod u tribunal de grande instance de Paris (soud prvního stupně v Paříži, Francie).
- 15 Juge aux affaires familiales (soudce pro rodinné záležitosti) tohoto soudu prohlásil v usnesení ze dne 11. července 2019 v souladu s návrhovými žádáními FA, že není místně příslušný k tomu, aby rozhodl ve věci rozvodu manželů. Měl totiž za to, že pouhé stanovení místa výkonu práce IB ve Francii nemůže stačit k tomu, aby byla charakterizována jeho vůle stanovit ve Francii obvyklé bydliště, bez ohledu na daňové a administrativní důsledky, jakož i z toho vyplývající životní zvyklosti.
- 16 Dne 30. července 2019 podal IB proti tomuto usnesení odvolání ke cour d'appel de Paris (odvolací soud v Paříži, Francie), v němž navrhl, aby uvedený odvolací soud zejména prohlásil, že tribunal de grande instance de Paris (soud prvního stupně v Paříži) je místně příslušný k rozhodnutí ve věci rozvodu dotyčných manželů. V tomto ohledu IB tvrdí, že ve Francii vykonává profesní činnosti od roku 2010 a od května 2017 vykonává tyto činnosti stabilně a trvale. Navíc uvádí, že se ve Francii usadil v bytě ve vlastnictví svého otce, ve Francii vede společenský život a k oddělenému soužití je vedlo právě odmítnutí jeho manželky žít ve Francii, i když tam pravidelně pobývá, v pařížském bytě nebo v rekreačním domě pořízeném v roce 2017.

- 17 FA tvrdí, že nikdy nebylo zamýšleno, že se rodina usadí ve Francii. Obvyklé bydliště rodiny se tak nachází v Irsku a IB své bydliště nikdy nezměnil, ale pouze změnil adresu místa výkonu své práce. Kromě toho skutečnost, že IB pracuje a pobírá příjmy ve Francii po dobu delší než 6 měsíců, podle ní nestačí k tomu, aby bylo charakterizováno jeho obvyklé bydliště ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení č. 2201/2003. IB totiž nadále navštěvoval rodinné bydliště, které se nachází v Irsku, až do konce roku 2018, vedl tam tentýž život jako předtím a v Irsku se radil s advokátem, když manželé od září 2018 zamýšleli rozvod.
- 18 Podle předkládajícího soudu je nesporné, že se rodinné bydliště dotyčných manželů nacházelo v Irsku, kde se rodina usadila v roce 1999 a kde koupila nemovitost představující společnou domácnost. Navíc FA udržovala ke dni zahájení řízení o rozvodu ze strany IB své obvyklé bydliště v Irsku, před zahájením tohoto řízení nedošlo k žádné rozluce a žádná skutečnost neumožňuje prokázat, že manželé měli společný záměr přemístit společnou domácnost do Francie, jelikož celá řada okolností charakterizuje osobní a rodinnou vazbu IB s Irskem, kam jmenovaný cestoval každý víkend za svou manželkou a za svými dětmi.
- 19 Tento soud má však za to, že vazba IB k Irsku nevylučuje vazbu k Francii, kam od roku 2017 každý týden odjížděl za účelem práce, přičemž podobně jako soud prvního stupně konstatoval, že IB měl ve skutečnosti dvě bydliště, jedno rodinné v Irsku a druhé profesní ve Francii již celou řadu let, takže hraniční určovatele, jimiž je IB vázán k Francii, nejsou podle názoru předkládajícího soudu příležitostné ani dočasné a IB si ve Francii zřídil centrum svých profesních zájmů přinejmenším od 15. května 2017.
- 20 V tomto ohledu předkládající soud nicméně upřesňuje, že i když lze mít za to, že IB měl ve Francii stabilní a trvalé bydliště nejméně šest měsíců před zahájením řízení u tribunal de grande instance de Paris (soud prvního stupně v Paříži), neztratil proto ještě své bydliště v Irsku, kde si zachoval rodinné vazby a kde z osobních důvodů pravidelně pobýval. Tento soud z toho vyvozuje, že k rozhodování o rozvodu dotyčných manželů jsou příslušné stejnou měrou irské i francouzské soudy.
- 21 Uvedený soud v tomto ohledu upřesňuje, že zásada, že stejný základ soudní příslušnosti může existovat ve dvou členských státech, byla zakotvena Soudním dvorem v rozsudku ze dne 16. července 2009, Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474), zdůrazňuje však, že věc, ve které byl vydán uvedený rozsudek, se týkala použití kritéria státní příslušnosti, jehož objektivní definice spočívá v tom, že oba manželé mohou být státními příslušníky dvou členských států, zatímco ve věci v původním řízení se jedná o pojem „obvyklé bydliště“, jehož definice sama předpokládá výklad.
- 22 Podle předkládajícího soudu je pojem „obvyklé bydliště“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení č. 2201/2003 autonomním pojmem unijního práva, který vyžaduje výklad Soudního dvora.
- 23 V tomto kontextu se cour d'appel de Paris (odvolací soud v Paříži) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Pokud vyplývá ze skutkových okolností, že jeden z manželů žije střídavě ve dvou členských státech, lze mít ve smyslu článku 3 nařízení č. 2201/2003 a pro účely použití tohoto článku za to, že má obvyklé bydliště ve dvou členských státech, takže pokud jsou podmínky uvedené v tomto článku splněny v obou těchto členských státech, jsou soudy obou těchto států stejnou měrou příslušné k tomu, aby rozhodly ve věci rozvodu?“

Řízení před Soudním dvorem

- 24 Cour d'appel de Paris (odvolací soud v Paříži) ve svém předkládacím rozhodnutí požádal Soudní dvůr o projednání této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ve zrychleném řízení podle článku 105 jednacího řádu Soudního dvora.
- 25 Na návrh soudkyně zpravodajky po vyslechnutí generálního advokáta předseda Soudního dvora tuto žádost zamítl rozhodnutím ze dne 15. července 2020.
- 26 Toto rozhodnutí vychází ze zjištění, že kromě odkazu na okolnost, že organizace života dotýčných manželů závisí na určení příslušnosti irských nebo francouzských soudů, která však nepostačuje k odlišení projednávané věci od jiných věcí ve věcech rozvodu, předkládající soud neuvedl žádnou okolnost umožňující doložit, že povaha věci vyžaduje, aby byla projednána bez zbytečného odkladu v souladu s čl. 105 odst. 1 jednacího řádu.
- 27 IB podal dopisem ze dne 17. února 2021 podle čl. 76 odst. 1 jednacího řádu odůvodněnou žádost o konání jednání k přednesu řeči.
- 28 Na dotaz kanceláře Soudního dvora k této žádosti s ohledem na zdravotní krizi souhlasil IB dopisem ze dne 2. března 2021 s tím, že jednání bude nahrazeno možností písemně odpovědět na písemná vyjádření ostatních účastníků řízení a zúčastněných uvedených v článku 23 statutu Soudního dvora Evropské unie.
- 29 Kromě IB této možnosti využily francouzská vláda a Irsko, jakož i Evropská komise a všichni tito zúčastnění předložili vyjádření.

K předběžné otázce

- 30 Podstatou předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení č. 2201/2003 musí být vykládán v tom smyslu, že manžel, který žije střídavě ve dvou členských státech, může mít obvyklé bydliště v obou těchto členských státech, takže k rozhodování o návrhu na zrušení manželského svazku mohou být příslušné soudy obou těchto členských států.
- 31 Jak vyplývá z bodu 1 jeho odůvodnění, nařízení č. 2201/2003 přispívá k vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém je zajištěn volný pohyb osob. Toto nařízení stanoví za tímto účelem v kapitolách II a III zejména pravidla upravující příslušnost, jakož i uznání a výkon rozhodnutí ve věcech zrušení manželských svazků, která mají zabezpečit právní jistotu (rozsudek ze dne 13. října 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, bod 33 a citovaná judikatura).
- 32 V tomto kontextu článek 3 uvedeného nařízení, který spadá do kapitoly II tohoto nařízení, stanoví obecná kritéria příslušnosti ve věcech rozvodu, rozluky a prohlášení manželství za neplatné. Tato objektivní, alternativní a výlučná kritéria odpovídají potřebě právní úpravy přizpůsobené specifickým požadavkům sporů ve věcech zrušení manželského svazku (rozsudek ze dne 13. října 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, bod 40).

- 33 I když v tomto ohledu čl. 3 odst. 1 písm. a) první až čtvrtá odrážka nařízení č. 2201/2003 výslovně odkazuje na kritéria obvyklého bydliště manželů a odpůrce, čl. 3 odst. 1 písm. a) pátá odrážka, jakož i čl. 3 odst. 1 písm. a) šestá odrážka tohoto nařízení umožňují uplatnění pravidla pro určení příslušnosti *forum actoris* (rozsudek ze dne 13. října 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, bod 41).
- 34 Posledně uvedená ustanovení totiž za určitých podmínek přiznávají příslušnost k rozhodování o zrušení manželského svazku soudům členského státu, na jehož území má obvyklé bydliště navrhovatel. Článek 3 odst. 1 písm. a) šestá odrážka nařízení č. 2201/2003 takovou příslušnost přiznává tehdy, když tam navrhovatel bydlel nejméně šest měsíců před podáním návrhu, a zároveň je státním příslušníkem tohoto členského státu, nebo, v případě Irska a Spojeného království, zde má domicil (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. října 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, bod 42).
- 35 Toto ustanovení má chránit zájmy manželů a odpovídá cíli nařízení č. 2201/2003, jelikož toto nařízení zavedlo za účelem zohlednění mobility osob a také ochrany práv manžela, který opustil či manželky, která opustila členský stát společného obvyklého bydliště, pružné kolizní normy a zároveň zaručilo, aby mezi dotyčnou osobou a příslušným členským státem existovala skutečná vazba (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. října 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, body 49 a 50, jakož i citovaná judikatura).
- 36 Jak v projednávané věci vyplývá z předkládacího rozhodnutí, IB, který je francouzským státním příslušníkem, podal u tribunal de grande instance de Paris (soud prvního stupně v Paříži) návrh na rozvod, přičemž se dovolával čl. 3 odst. 1 písm. a) šesté odrážky nařízení č. 2201/2003. Podle předkládajícího soudu měl IB ve Francii stabilní a trvalé bydliště nejméně šest měsíců před podáním tohoto návrhu. Tento soud má totiž za to, že hraniční určovatele, jimiž je IB vázán k Francii, nejsou příležitostné nebo dočasné a že IB si ve Francii zřídil centrum svých profesních zájmů přinejmenším od května 2017. Předkládající soud však rovněž upřesňuje, že IB proto ještě neztratil své bydliště v Irsku, kde si zachoval rodinné vazby a kde z osobních důvodů pobýval stejně pravidelně jako předtím. Tento soud má tak za to, že IB měl ve skutečnosti dvě bydliště, a sice jedno během týdne z pracovních důvodů v Paříži a druhé po zbytek času u své manželky a svých dětí v Irsku.
- 37 Za těchto okolností je třeba určit, zda čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení č. 2201/2003 musí být vykládán v tom smyslu, že manžel může mít v daném okamžiku pouze jediné obvyklé bydliště ve smyslu tohoto ustanovení.
- 38 Úvodem je třeba konstatovat, že nařízení č. 2201/2003 neobsahuje žádnou definici pojmu „obvyklé bydliště“, zvláště obvyklého bydliště manžela ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. a) tohoto nařízení.
- 39 Vzhledem k tomu, že v nařízení č. 2201/2003 taková definice nebo výslovný odkaz na právo členských států k určení smyslu a dosahu tohoto pojmu uvedeny nejsou, je nutno určit jeho autonomní a jednotný výklad s ohledem na kontext ustanovení, v nichž je tento pojem uveden, a na cíle tohoto nařízení (obdobně, pokud jde o obvyklé bydliště dítěte, viz rozsudek ze dne 28. června 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, bod 40 a citovaná judikatura).
- 40 Zprv je třeba zdůraznit, že čl. 3 odst. 1 písm. a) uvedeného nařízení, ani žádné jiné ustanovení tohoto nařízení uvedený pojem nezmiňuje v množném čísle. Nařízení č. 2201/2003 totiž v jednotlivých případech odkazuje na soudy členského státu „obvyklého bydliště“ některého z manželů nebo dítěte, přičemž systematicky používá jednotné číslo, aniž počítá s tím, že tatáž

osoba může mít současně několik obvyklých bydlišť nebo obvyklé bydliště na několika místech. V tomto ohledu unijní normotvůrce ostatně v čl. 66 písm. a) tohoto nařízení upřesnil, že s ohledem na členský stát, ve kterém platí v různých územních celcích dva nebo více právních systémů upravujících věci, na něž se vztahuje toto nařízení, „se odkazem na obvyklé bydliště v tomto členském státě rozumí bydliště v územním celku“.

- 41 Zadruhé Soudní dvůr v rámci výkladu ustanovení nařízení č. 2201/2003 již rozhodl, že jednak z použití přídatného jména „obvyklý“ lze usoudit, že pobyt musí vykazovat určitou trvalost či pravidelnost, a jednak skutečnost, že určitá osoba přesune své obvyklé bydliště do členského státu, odráží vůli této osoby zřídit si zde trvalé nebo obvyklé centrum svých zájmů s úmyslem přiznat tomuto místu stálou povahu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. prosince 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, body 44 a 51).
- 42 Takový výklad je ostatně podpořen vysvětlující zprávou, kterou vypracovala A. Borrás, týkající se úmluvy o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských, zvané „Bruselská úmluva II“ (Úř. věst. 1998, C 221, s. 1), z níž vycházelo znění nařízení č. 2201/2003. Z bodu 32 této zprávy (Úř. věst. 1998, C 221, s. 27) totiž vyplývá, že pokud jde o „obvyklé bydliště“ jakožto kritérium pro určení příslušnosti ve věcech zrušení manželského svazku, byla zohledněna zvláště definice poskytnutá Soudním dvorem v jiných oblastech, podle které tento pojem označuje místo, kde dotyčná osoba stanovila trvalé nebo obvyklé centrum svých zájmů s úmyslem přiznat tomuto místu stálou povahu.
- 43 Postavení obvyklého bydliště určité osoby, v projednávaném případě manžela, na roveň trvalému nebo obvyklému centru, kde se nacházejí její zájmy, přitom nenasvědčuje přijetí toho, že takovou povahu může vykazovat současně několik bydlišť.
- 44 Toto posouzení je zatřetí podpořeno cílem sledovaným pravidly pro určení příslušnosti stanovenými v čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení č. 2201/2003, spočívajícím v zajištění rovnováhy mezi mobilitou osob uvnitř Evropské unie a právní jistotou (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. října 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, bod 33 a citovaná judikatura).
- 45 Je pravda, že za účelem podpory mobility osob v rámci Unie je cílem nařízení č. 2201/2003 usnadnit možnost dosáhnout zrušení manželského svazku, když je v jeho čl. 3 odst. 1 písm. a) stanovena ve prospěch navrhovatele celá řada alternativních kritérií, která jsou si postavena na roveň. Z toho plyne, že cílem systému určování příslušnosti zavedeného tímto nařízením ve věcech zrušení manželského svazku není vyloučit možnost příslušnosti několika soudů (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. října 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, body 46 a 47, jakož i citovaná judikatura), které jsou koordinovány prostřednictvím pravidel upravujících překážku litispendence uvedených v článku 19 zmíněného nařízení.
- 46 Přípuštění, že by manžel mohl mít obvyklé bydliště současně ve více členských státech, by však mohlo narušit právní jistotu tím, že by se stalo obtížnějším předem určit soudy, které mohou rozhodnout o zrušení manželského svazku, a že by bylo komplikovanější, aby soud, který řízení zahájil, ověřoval svou vlastní příslušnost. Jak v podstatě uvedl generální advokát v bodě 94 svého stanoviska, hrozí riziko, že by mezinárodní soudní příslušnost byla nakonec určena nikoli podle kritéria „obvyklého bydliště“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení č. 2201/2003, ale podle kritéria založeného na prostém bydlišti některého z manželů, což by bylo v rozporu s tímto nařízením.

- 47 Začtvrté je nutno poznamenat, že výklad pravidel pro určení příslušnosti uvedených v čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení č. 2201/2003 s sebou nese důsledky, které se neomezují na zrušení manželského svazku jako takového.
- 48 Konkrétně jak čl. 3 písm. c) nařízení č. 4/2009, tak článek 5 nařízení 2016/1103 totiž odkazují na příslušnost stanovenou v čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení č. 2201/2003 a stanoví v rámci řízení o zrušení manželského svazku doplňkovou příslušnost soudu, jenž řízení zahájil, k rozhodování o určitých návrzích ve věcech výživného a o určitých věcech majetkových poměrů v manželství. Uznání, že by manžel mohl mít několik obvyklých bydlišť současně, by tak mohlo zpochybnit rovněž požadavek na předvídatelnost pravidel pro určení příslušnosti, který je pro uvedená nařízení společný [pokud jde o nařízení č. 4/2009, viz rozsudek ze dne 4. června 2020, FX (Návrh na zastavení vymáhání pohledávky výživného), C-41/19, EU:C:2020:425, bod 40 a citovaná judikatura, jakož i pokud jde o nařízení 2016/1103, zejména body 15 a 49 odůvodnění tohoto nařízení].
- 49 Zapáté všechny tyto úvahy nejsou zpochybněny výkladem čl. 3 odst. 1 písm. b) nařízení č. 2201/2003, provedeným v rozsudku ze dne 16. července 2009, Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474, bod 56), v souvislosti s nímž Soudní dvůr připustil, že mohou být příslušné soudy několika členských států, pokud mají dotyčné osoby více státních příslušností.
- 50 Jak totiž v podstatě uvedl generální advokát v bodě 92 svého stanoviska, i když Soudní dvůr v uvedeném rozsudku vyloučil, že je hraniční určovateli stanovený v čl. 3 odst. 1 písm. b) nařízení č. 2201/2003, a sice státní příslušnost obou manželů, omezen na jejich „státní příslušnost, která nejpřesněji odpovídá skutečnosti“, tato okolnost se výkladu čl. 3 odst. 1 písm. a) tohoto nařízení vůbec netýká.
- 51 Ze všech těchto úvah vyplývá, že i když není vyloučeno, že manžel může mít současně několik bydlišť, tento manžel může mít v daném okamžiku pouze jediné obvyklé bydliště ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení č. 2201/2003.
- 52 Vzhledem k tomu, že pojem „obvyklé bydliště“ odráží především skutkovou otázku (rozsudek ze dne 8. června 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, bod 51), přísluší předkládajícímu soudu, aby na základě všech konkrétních skutkových okolností v každém jednotlivém případě ověřil, zda území členského státu, kde má sídlo vnitrostátní soud, u něhož IB návrh předložil, odpovídá místu, kde se nachází obvyklé bydliště navrhovatele ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. a) šesté odrážky nařízení č. 2201/2003 (obdobně viz rozsudky ze dne 2. dubna 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, bod 42, a ze dne 28. června 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, bod 41).
- 53 V tomto ohledu je třeba připomenout, že v rámci výkladu ustanovení nařízení č. 2201/2003 týkajících se rodičovské zodpovědnosti měl Soudní dvůr za to, že za účelem určení místa obvyklého bydliště dítěte, zvláště malého dítěte, které je každodenně závislé na svých rodičích, je nutno stanovit místo, kde tito rodiče stabilně pobývají a jsou integrováni do sociálního a rodinného prostředí, přičemž lze přihlídnout rovněž k záměru se takto na tomto místě usadit, je-li vyjádřen určitými konkrétními kroky (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 28. června 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, body 45 a 46, jakož i citovaná judikatura). Tato judikatura tak uvádí, že základním kritériem pro určení místa obvyklého bydliště dítěte, zvláště malého dítěte, je sociální a rodinné prostředí rodičů uvedeného dítěte.

- 54 Je zajisté pravda, že zvláštní okolnosti charakterizující místo obvyklého bydliště dítěte nejsou zjevně ve všech ohledech totožné s okolnostmi umožňujícími určit místo obvyklého bydliště manžela ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení č. 2201/2003.
- 55 Z důvodu manželské krize se tak může manžel rozhodnout opustit bývalé obvyklé bydliště manželského páru a usadit se v jiném členském státě, než je členský stát tohoto bývalého bydliště a podat tam návrh na zrušení manželského svazku za podmínek stanovených v čl. 3 odst. 1 písm. a) páté nebo šesté odrážce nařízení č. 2201/2003, přičemž má nadále naprostou volnost si zachovat určité sociální a rodinné vazby na území členského státu bývalého obvyklého bydliště manželského páru.
- 56 Navíc na rozdíl od dítěte, zvláště malého dítěte, v jehož případě je prostředím zpravidla především rodinné prostředí (v tomto ohledu viz rozsudek ze dne 22. prosince 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, bod 54), má prostředí dospělé osoby povahu nezbytně rozmanitější, skládá se z podstatně rozmanitějšího spektra činností a rozmanitých, zejména profesních, sociálně-kulturních a majetkových zájmů, jakož i zájmů soukromé a rodinné povahy. V tomto ohledu nelze vyžadovat, aby se tyto zájmy soustředily na území jediného členského státu, s ohledem zejména na cíl nařízení č. 2201/2003 spočívající v usnadnění návrhů na zrušení manželského svazku tím, že jsou zavedeny pružné kolizní normy a chráněna práva manžela či manželky, který/á v návaznosti na manželskou krizi opustil/a členský stát společného bydliště (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. října 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, bod 50 a citovaná judikatura).
- 57 Nic to však nemění na tom, že judikatura citovaná v bodě 53 tohoto rozsudku umožňuje, aby se mělo pro účely výkladu čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení č. 2201/2003 za to, že se pojem „obvyklé bydliště“ v zásadě vyznačuje dvěma prvky, a to jednak vůlí dotyčné osoby mít na určeném místě obvyklé centrum svých zájmů, a jednak přítomností na území dotyčného členského státu, která vykazuje dostatečný stupeň stability.
- 58 Je tak nezbytně třeba, aby manžel, který uplatňuje důvod pro určení příslušnosti stanovený v čl. 3 odst. 1 písm. a) páté nebo šesté odrážce nařízení č. 2201/2003, přemístil své obvyklé bydliště na území jiného členského státu, než je členský stát bývalého společného obvyklého bydliště, a tedy jednak projevil vůli zřídit obvyklé centrum svých zájmů v tomto jiném členském státě a jednak prokázal, že jeho přítomnost na území tohoto členského státu vykazuje dostatečný stupeň stability.
- 59 Jak v projednávané věci vyplývá ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, je nesporné, že IB, státní příslušník členského státu, pod něhož spadá vnitrostátní soud, u něhož návrh předložil, splňoval podmínku bydliště na území tohoto členského státu nejméně šest měsíců bezprostředně před podáním návrhu na zrušení manželského svazku na základě čl. 3 odst. 1 písm. a) šesté odrážky nařízení č. 2201/2003. Je rovněž prokázáno, že IB vykonával od roku 2017 během týdne stabilně a trvale profesní činnost na dobu neurčitou ve Francii, na jejímž území obýval byt za účelem výkonu uvedené činnosti.
- 60 Tyto skutečnosti nasvědčují tomu, že pobyt IB na území tohoto členského státu má stabilní povahu a kromě toho mohou ukazovat přinejmenším na integraci dotyčné osoby do sociálního a kulturního prostředí v uvedeném členském státě.

- 61 I když takové skutečnosti vedou *a priori* k domněnce, že by podmínky stanovené v čl. 3 odst. 1 písm. a) šesté odrážce nařízení č. 2201/2003 mohly být splněny, přísluší nicméně předkládajícímu soudu, aby ověřil, zda všechny konkrétní skutkové okolnosti v projednávaném případě umožňují mít skutečně za to, že dotyčná osoba přemístila své obvyklé bydliště na území členského státu, pod něhož spadá uvedený soud.
- 62 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení č. 2201/2003 musí být vykládán v tom smyslu, že manžel, který žije střídavě ve dvou členských státech, může mít obvyklé bydliště pouze v jediném z těchto členských států, takže k rozhodování o návrhu na zrušení manželského svazku jsou příslušné pouze soudy členského státu, na jehož území se nachází toto obvyklé bydliště.

K nákladům řízení

- 63 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

Článek 3 odst. 1 písm. a) nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 musí být vykládán v tom smyslu, že manžel, který žije střídavě ve dvou členských státech, může mít obvyklé bydliště pouze v jediném z těchto členských států, takže k rozhodování o návrhu na zrušení manželského svazku jsou příslušné pouze soudy členského státu, na jehož území se nachází toto obvyklé bydliště.

Podpisy